

Маевская Л.Д. МОДНЫЕ, ИСКУССТВЕННЫЕ СЛОВА, СОКРАЩЕНИЯ В НЕМЕЦКОМ ЯЗЫКЕ КАК ОТРАЖЕНИЕ ФРАГМЕНТОВ РЕАЛЬНОГО МИРА	90
Ребрій О.В. МОВНА МОДА ТА МІЖМОВНІ ПАРАЛЕЛІ	95
Богдан В.В. СПІВВІДНОШЕННЯ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНИХ ФОРМ ПІДРЯДНИХ ПРИЄДНУВАЛЬНИХ КОНСТРУКЦІЙ І СКЛАДНОПІДРЯДНИХ РЕЧЕНЬ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	101
Вишнинецкая М.А. ОБЩЕВОПРОСИТЕЛЬНЫЕ АЛЬТЕРНАТИВНЫЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ В СОВРЕМЕННОМ ФРАНЦУЗСКОМ ЯЗЫКЕ: КОММУНИКАТИВНЫЕ И СТРУКТУРНЫЕ АСПЕКТЫ	108
Воронина М.Ю. СЛОЖНОСОЧИНЕННОЕ ПОВЕСТВОВАТЕЛЬНО-ВОПРОСИТЕЛЬНОЕ ПРЕДЛОЖЕНИЕ В СОВРЕМЕННОМ ФРАНЦУЗСКОМ ЯЗЫКЕ: КОММУНИКАТИВНЫЙ И СТРУКТУРНЫЙ АСПЕКТЫ	113
Лембик С.А. БЕССОЮЗНОЕ СЛОЖНОЕ ПРЕДЛОЖЕНИЕ В АСПЕКТЕ СОВРЕМЕННОГО ФРАНЦУЗСКОГО ЯЗЫКА И РЕЧИ	120
Никифороенко И.В. ИНТОНАЦИОННЫЕ МОДЕЛИ НЕКОТОРЫХ ВОПРОСИТЕЛЬНЫХ ПРЕДЛОЖЕНИЙ	125
Sharonova O.V. FUNKTIONSVERBEN IM DEUTSCHEN	132
СЕМАНТИКА І ПРАГМАТИКА, КОГНІТИВНІ Й ЕТНО- ЛІНГВІСТИЧНІ ЗАСАДИ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	
Mizetska Vera GENERAL LEXICO-SEMANTIC PECULIARITIES OF THE SPOKEN ENGLISH..	137
G.Yeyger EIN LINGUISTISCHES EXPERIMENT IM INTERNET	142
Омельченко Л.Ф., Максимчук Н.М., Онищенко І.А. АНГЛІЙСЬКА ДІСЛІВНА КОМПОЗИЦІЯ У СЕМАНТИКО- СТИЛІСТИЧНОМУ АСПЕКТІ	149
Безуглая Л.Р. ПЕРЛОКУЦИЯ КАК КОМПОНЕНТ РЕЧЕВОГО АКТА ГОВОРЯЩЕГО	154
Гуторов В.А. К ОПРЕДЕЛЕНИЮ НАУЧНОГО ФИЛОЛОГИЧЕСКОГО ДИСКУРСА	163
Донец П.Н. О КАТЕГОРИИ “ЭВЕНТОНИМА”	170

водить нас до висновку, що мовна мода на сучасному етапі перетворилася на міжнаціональний та міжмовний феномен, який має чітке ідеологічне забарвлення та значною мірою формується на основі лише декількох впливових мов світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Заботкина В.И. Семантика и прагматика нового слова: Автореф. дис. ... докт. филол. наук. – М. – 1991. – 51 с.
2. Зацний Ю.А. Неологізми англійської мови 80 – 90 років ХХ століття. – Запоріжжя: РА “Тандем – У”, 1997. – 396 с.
3. Ребрій О.В. Оказіоналізми в сучасній англійській мові (структурно-функціональний аналіз): Автореф. дис. ... канд. філол. наук. – Харків. – 1997. – 18 с.
4. Степанова М.Д. Методи синхронного аналізу лексики (на матеріалі німецького мови). – М.: Высшая школа, 1968. – 200 с.
5. Algeo J. Desuetude Among New English Words // International Journal of Lexicography, 1993. – Vol. 6. – P. 281 – 293.
6. Algeo J. The Voguish Uses Of Non. – American Speech, 1971. – Vol. 46. – P. 87 – 105.
7. Bauer L. English Word Formation. – Cambridge: Cambridge University Press. – 1983. – 296 p.

СПВІДНОШЕННЯ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНИХ ФОРМ ПІДРЯДНИХ ПРИЄДНУВАЛЬНИХ КОНСТРУКЦІЙ І СКЛАДНОПІДРЯДНИХ РЕЧЕНЬ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Богдан В.В. (Бердянськ)

Оскільки взаємна залежність лексики і граматики давно вже доведена дослідниками, видається правильним почати атестацію семантичного виміру приєднувальних конструкцій (ПК) [2; 9] і складнопідрядних речень (СПР) із дослідження взаємодії їхніх частин, тобто, як висловився С.Д.Кацнельсон, проаналізувати “грамматические сигналы, имплицитно содержащиеся в синтаксических сочетаниях и в семантике слов” [11: 78].

Лексико-граматичні форми будь-якої конструкції можуть бути як тотожними, так і зовсім не мати спільних рис, визначаючи, таким чином, змістову сторону і структуру конструкції в цілому. Враховуючи ці дві властивості, ми розподілили ПК і СПР на дві відповідні групи в плані схожості / опозиції їхніх частин і порівняли механізм взаємодії їхніх компонентів.

ПК і СПР з ознаками тотожності в лексико-граматичних формах

З урахуванням лексично-граматичних засобів зв'язності в рамках групи ПК і СПР з тотожними або подібними формами в частинах нами виділено кілька підгруп з переважно цепними засобами зв'язку.

І. Односуб'єктно-однопродикатні конструкції, для формально-змістової цілісності яких характерні:

1) Повне дублювання структур на рівні суб'єкту – предикату (а іноді – і другорядних членів), яке знаходить експліцитне оформлення в рамках ПК і СПР. Наприклад:

1. *The method, I mean the way he did it. If he did do it*" (Fowles).
2. *When you fight for Chaos, you fight with Chaos* (Yeovil).

Повна ідентичність синтаксичних центрів у ПК першого прикладу і в СПР другого досягається за рахунок дублетної передачі лексичного змісту попередньої частини, що зумовлює синтактико-лексичний паралелізм у складниках ПК і СПР. Звідси, синтаксична будова основополягаючого висловлювання (ОВ) і приєднувальної частини (ПЧ), а також головної та залежної частин однакова: підмет, присудок, додаток.

2) Еліпсис однієї з частин (імпліцитна репрезентація), який, як відомо, є засобом, що також допомагає поєднувати елементи тексту.

1. *"That's rather difficult to answer quickly. If at all, really* (Ludlum).
2. *This leaves virtually only shipbuilders, as 'ship-dealers' as such rarely, if ever, exist* (Hill).

Тому, в неповно паралельних ПК і СПР цих прикладів за допомогою предтексту зовсім не важко реконструювати граматичну основу: *If that's [difficult to answer] quickly at all, really* та *This leaves virtually only shipbuilders, as 'ship-dealers' as such rarely, if [it can] ever exist*.

3) Сполучення частин експліцитно-імпліцитним засобом:

1. They will smack us now, Lewis thought. They have to, because they know we're off balance. Unless we move first. Yes, unless we move first (Calin).

ОВ представляє собою еліптичну частину, присудок якої легко відновити за допомогою контексту – це приклад прояву дії регресивної текстотворювальної функції ПК. Прогресивна спрямованість ПК експлікована в повному дублюванні ПЧ, яке підсилене словом-релятивом позитивного сприймання інформації: *Yes, unless we move first*.

4) Семантична єдність частин виявляється не тільки в буквальному повторі головних членів речення, але й їхніх форм:

1. *If I ran that way, they would drive after me, and mow me down. If I could run* (Francis).

П. Односуб'єктні структури з експлікованою та імплікованою повною формальною схожістю денотатів. Наприклад:

1. *I refrained from another exclamation. For all I knew he might be some ignorant local lad that my uncle had befriended and he was trying to cover his lack of knowledge by blaming it on to his schoolmaster* (Softly).

2. *If you are not assigned a topic, then you must find one on your own* (Lesikar).

3. *"Will you bow off," suggested Bill. Will catch up you later. If we want to* (Harrison, Haldeman).

4. *When Tim comments on her sexy lingerie, she tells him: "Made that. Raised the silkworms. I also grow cotton for my everyday skivvies"* (GLOBE).

У ПК першого прикладу і СПР другого тотожність підметів репрезентована ідентичною повторною номінацією. Частини ПК третього і СПР четвертого об'єднані опущеними спільними денотатами (*We* та *I*), які легко відновити в складі конструкцій.

Спостереження фактичного матеріалу виявили повний повтор денота-та і предиката тільки в таких конструкціях, де співвіднесеність частин підтримується структурно, – в паралельних синтаксично та лексично. Але такі ПК і СПР становлять периферійний тип, а їхні частини характеризуються непередбачуваним зв'язком.

III. Референтні односуб'єктні структури, яким притаманна велика різноманітність форм, ми класифікували таким чином:

1) ПК і СПР, в яких антецедент і субститут, що вживається замість нього, являють собою:

а) еквіваленти одного і того самого денотату:

1. *Still, he consoled himself, this is fit subject matter for a poem. If only I live to write it* (King).

2. *One member of the team should ask the appropriate person questions about the place where he is working while the other member takes notes on the questions and answers* (Dobson).

He = I у ПК першого прикладу і *member = he* в СПР другого (кореперенція).

б) Відповідники різних денотатів (це виявляється тільки в більш широкому контексті):

1. *They said at once that the prince could marry her. Just as soon as they had visited their palace* (Fowles).

2. *But he resented his father, who was an official in the Nationalist government, because he had strayed from the moral path: he was a womanizer and he "craved power"* (The New Yorker).

Тут ми маємо тільки формальну схожість моносуб'єктів (*they₁ = king + queen, they₂ = prince + girl; he₁ = Dr. Li; he₂, he₃, he₄ = his father*). Тобто – це "умовна" тотожність моносуб'єктів, коли різне змістове навантаження має однакову поверхневу реалізацію.

2) ПК і СПР, в яких взаємозв'язок частин здійснюється шляхом логічного складання:

а) підметів в одній частині конструкції, які після цього в узагальненому вигляді представлені в іншій як анафоричний займенник. Наприклад:

1. *Spells and incantations normally beyond one of his experience seemed to be just barely accessible, falling into place with a curious, demented logic of their own. As if he already knew them, as if he used them before* (Griffith).

2. *If we've learned anything about nutritional science in the past couple of decades, it is that digestive systems and metabolisms are as intricately individual as DNA coding* (SELF).

б) додатків в одній з частин конструкції, які потім представлені в другій у вигляді узагальнюючої лексеми (холонімічно-партитивні відношення (шлого і його частини):

1. *And with a sleek handle sculpted to fit comfortably in your hand, it's never been easier to have smooth, silky legs. So to all those nicked-up knees, skinned shins, and cut-up ankles, it's time to relax* (SELF).

2. *Advanced Corel Batista™ technology, an integral part of Corel® WordPerfect Suite 7 and Corel® Office Professional 7, takes full advantage of Java – an initiative that's left the competition behind* (TIME).

3. З повною тотожністю додатка однієї частини і підмета другої, або з кореференцією:

1. *Though each function gives rise to such a curve, not every curve can constitute the graph of a function* (Nievergelt).

2. *You're all the king's men, you owe him complete loyalty. So follow me. Wherever I go, and do as I do* (Fowles).

4) З синонімією підмета і додатка, що активно сприяє семантичному згуртуванню частин:

1. *Everyone abhors international terrorism, but the world community has had a hard time putting a stop to it, largely because the crime has never been legally defined* (The Christian Science Monitor) – (*terrorism = the crime*).

5) З займенником-субститутом *it*, який має сильні анафоричні властивості, як фактором зміцнення взаємозв'язку частин ПК і СПР. У цьому випадку референт виражається всією першою частиною ПК або СПР. Відзначимо, що даний займенник може мати і катафоричні властивості та відносити нас до посттексту (приклад 2):

1. *How do you handle it? he thought. You handle it by not handling it. Because in the end it breaks you anyway* (Calin).

2. *It is truly incredible that the Air Force pursued these two men, when in essence it was the Air Force itself that took no steps to fix the flight-control rods so they could not be misconnected and to warn mechanics of the problem* (TIME).

б) З тотожністю означення та підмета/дodatка як об'єднуючого фактора частин:

1. "Listen to her side of it".

"If she has a side," I said (Sharmat).

2. "Mr. Breasley, most of us feel abstraction has become a meaningless term. Since our conception of reality has changed so much this last fifty years" (Fowles).

IV. Однопредикатні структури, в яких присудок (або його форми) та кож можуть вторинно номінуватися матеріально вираженим засобом або не бути присутніми на поверхні тексту:

1. *Overlap the mithril armour. As we overlap the planks that make up a longboat's hull* (Baxter).

2. *While time series data represent observations for different time periods, cross-section data represent measurements at a given point of time* (Ramanathan).

3. *Sylvia Taylor-Tatum was passive and she'd follow the crowd. As would Mrs. Gladys Card* (Grisham).

4. "If you won't say the word, I then will" (Flynn).

V. Як відомо, для забезпечення змістової єдності конструкцій зовсім не обов'язкове лексичне дублювання або тотожність їхніх складових. Тому, в частинах ПК і СПР, поряд з холонімами і партонімами, важливу об'єднуючу роль також відіграють:

а) інший неідентичний їм різновид включення – гіпонімічно-гіперонімічні відношення:

1. *Successful international clients such as Nestle, Allergan, Henkel and thousands of others recognize Infonet as a stable and innovative supplier. As do the many national telecom operators and global 1000 businesses whom we provide with international network services* (Newsweek).

2. *Although the churches may dominate the landscape, in Cornwall it is the chapels that dominate the hearts of the people* (Ellis).

б) розширене (уточнене) висловлення – узагальнене (неуточнене) висловлення, коли "речевые номинации ... направлены на преодоление противоположности общего и частного..." (13: 98) – діалектичний зв'язок загального й часткового в частинах конструкцій:

1. *BABY DOLL: That agreement is cancelled. Because it takes two sides to make an agreement, like an argument, and both sides got to live up to it completely* (Williams).

2. *Soon he had one of the shovels himself, which in his hands (he was better than six feet and weighed better than two hundred pounds) resembled the toy shovel a child plays with at the shore [...] (English Teaching Forum).*

в) зверненість до якогось фрагменту дійсності, коли лексеми в складних конструкціях "...не являються случайным набором единиц, а объединяются благодаря наличию в них повторяющихся смысловых компонентов в тематические (парадигматические) ряды" (13: 26, 108; див. також 1: 14; 3: 79-80; 12: 31). Наприклад:

1. *Paul means we confuse quite ludicrously a notion, a myth of a centralized France, ever since Versailles, and the actual contempt of the Frenchman for anything that stands in the way of his individual pleasure. When we at home with our belief that we're terribly free and democratic and politically independent*

are actually the most god-awful nation of conformers when it comes to personal pleasure (Fowles).

2. *GE Information Services can help you integrate your suppliers, manufacturers, distributors and customers so that you can respond to your market in minutes instead of days and weeks* (FORTUNE).

У наведених прикладах наявний склад висловлень об'єднується у тематичні ряди "демократична країна" і "ринкові відносини".

Підсумовуючи, слід зауважити, що в ускладнених формально і семантично конструкціях зв'язок частин ПК і СПР часто здійснюється і більш складним чином – найрізноманітнішими складними комбінаціями тотожних підметів, присудків (як дубльованих лексично, так і виражених анафоричними займенниками (що підкреслює референтність конструкції), додатків, означень і под.

ПК і СПР з ознаками опозиції у лексико-граматичних формах

З урахуванням давно вже не нової думки про те, що не тільки подібність у лексико-граматичних формах, але й їхня розбіжність може бути засобом збереження тотожності (6: 95; 10: 31), група ПК і СПР, була нами розбита на такі підгрупи:

1). На лексичному рівні:

а) з різноsubj'єктивними підметами в частинах:

1. *AUNT EV: This child has more sense than all these men Kellers. If only we could find the way to reach her mind* (Gibson).

2. *The socialist and former anti-Pinochet dissident spoke to a crowd near presidential palace where the late Salvador Allende was overthrown in a 1973 coup led by Mr. Pinochet* (The Christian Science Monitor).

Child :: we в ПК першого і *dissident :: Salvador Allende* в СПР другого прикладу.

б) з підметами, розбіжними в плані істота – неістота, тобто суб'єктно-об'єктивними:

1. *Then the train assumed an even, clack-a-de-clack speed, and the figure once again became a study in still-life. Although Percy could not think this was a good simile* (Chetwynd-Hayes).

2. *If an instructor plans to require an empirical project as part of a course on econometrics, Chapter 14 should be assigned early* (Ramanathan).

Суб'єктивні підмети (*Percy* і *instructor*) знаходяться в опозиції до об'єктивних (*train* і *chapter*).

в) з підметами, що мають антонімічні значення в частинах (*teacher :: students*):

1. *The teacher must do his or her best to sugar the pill in any possible way, so that the adult students do not panic at the very sight of a tape recorder* (English Teaching Forum).

г) з присудками, які також знаходяться в антонімічних відносинах:

1. *But, he, Sebastian, was amused by this girl. While I was disgusted, sickened* (Williams).

е) з комплексними протиставно-антонімічними відносинами. Наприклад:

1. *A dozen older plants are to be decommissioned, while more than 24 new reactors are to be constructed* (Annual Editions).

У даному прикладі єдність частин складної конструкції підтримується за рахунок антонімічних підметів (*are to be decommissioned :: are to be constructed*), означень (*older :: new*), а також протиставлення на рівні живий – неживий (*plants :: reactors* – рослини мають бути знищені, а там, де вони росли, побудують ядерні реактори).

2). На рівні протиставлення загального – часткового, коли слова з вузькими семами знаходяться в опозиції до лексем з більш загальними семами:

1. *They'll have locked themselves in. Nobody goes abroad on Geheimnisnacht. Unless they are witches or daemon-lovers* (King).

2. *Although science-fiction writers eagerly adopted Bush's ideas notably on the television show "Star Trek", where portable electronic books featured regularly – the real world has remained loyal to paper* (The World In 2000).

Підводячи підсумок нашого аналізу співвідношення лексико-граматичних форм складних підрядних конструкцій, можна зробити висновок, що і на ПК, і на СПР поширюють свою дію одні й ті самі закони мовних універсалій: "збіг у мові – це засіб утворення відмінностей, а розбіжність – засіб збереження тотожності. Збіг за формою викликає розбіжності за змістом (омонімія), а збіг за значенням – сприяє розбіжності за формою (синонімія)" (6: 95), що свідчить на користь нашої тези про наявність багатьох спільних рис (варіативність) цих конструкцій. Але в мові, на відміну від математики, де все ясно й однозначно, у відповідності з діалектичним принципом єдності та боротьби протилежностей, одночасно можуть проявлятися як ознаки тотожності, так і розбіжності частин конструкцій. Наведемо ще один приклад:

1. *Unabated rapid population growth, which once showed the rise in living standards is now lowering living standards for large segment of humanity* (The World In 2000).

В даному випадку спостерігається комплексний діалектичний взаємозв'язок частин конструкції: з одного боку, він реалізується за допомогою синонімії вербалій *growth* та *rise*, редуплікації додатка *living standards*, та гіперо-гіпонімічних відношень між лексемами *population* та *large segment of humanity*. З другого – за рахунок антонімічної мікроопозиції дієслів *growth, rise* та *is lowering*.

Отже, як збіг лексико-граматичних форм в частинах підрядних ПК і СПР, так і їхнє протиставлення сприяють не тільки формальній єдності даних білатеральних одиниць, але й їхньому функціонуванню як семантично згуртованих конструкцій, що збігається з висновками дослідників складносурядних речень і ПК з сурядним приєднувальним зв'язком [7: 85; 8: 46].

Література:

1. Апресян Ю.Д. Лексическая семантика: синонимические средства. – М., 1974. – 367 с.
2. Богдан В.В. До питання про співвідношення парцеляції та приєднання // Іноземна філологія на межі тисячоліть: Тези міжнар. конф. 25-26 квітня 2000р. – Х.: Константа, 2000. – С.25-26.
3. Бухбиндер В.А., Розанов Е.Д. О целостности и структуре текста. – 1975. – № 6. – С. 73-86.
4. Гак В.Г. Повторная номинация и ее стилистическое использование // Вопросы французской филологии. – М., 1972. – С. 123-136.
5. Гак В.Г. Теоретическая грамматика французского языка. Синтаксис. – М.: Высш. школа, 1986. – 220 с.
6. Денисова С.П. Типология категорій лексичної семантики. – К., 1996. – 294 с.
7. Дмитренко В.А. Структурно-семантические особенности и функции сложных предложений и присоединительных конструкций с сочинительной связью (на материале английских диалогических текстов): Дисс. ... канд. филол. наук. – Одесса, 1989. – 181 с.
8. Дмитренко В.А. Лексико-грамматические корреляции в присоединительных конструкциях // Вестник Харьков. ун-та. – 1992. – № 367. – С. 44-46.
9. Дмитренко В.А., Богдан В.В. Проблема присоединения в английском языке // Вісник ХДУ. Романо-германська філологія. – 1999. – № 424. – С. 22-26.
10. Карпенко Т.С. Лексические средства связности в противительных структурах // Вестник Киев. ун-та. Романо-германская филология. – 1986. – № 20. – С. 28-31.
11. Канельсон С.Д. Типология языка и речевое мышление. – Л.: Наука, 1972. – 216 с.
12. Проблемы текстуальной лингвистики/ Под ред. В.А.Бухбиндера. – К., 1983. – 160 с.
13. Прокопчук А.А. Сложноподчиненное предложение и текст. – Х.: Основа, 1990. – 192 с.

ОБЩЕВОПРОСИТЕЛЬНЫЕ АЛЬТЕРНАТИВНЫЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ В СОВРЕМЕННОМ ФРАНЦУЗСКОМ ЯЗЫКЕ: КОММУНИКАТИВНЫЕ И СТРУКТУРНЫЕ АСПЕКТЫ

Вишнинецкая М.А. (Харьков)

В последних пособиях по грамматике французского языка обычно различаются: общие, частные (частичные) и альтернативные вопросительные предложения [2: 399]. Вместе с тем, альтернативные вопросы трактуются как трансформационные конструкции обычных общих и частных вопросов.

В данной статье содержится попытка определить, в частности, черты сходства и различия общих и общевопросительных предложений, а также рассмотреть некоторые особенности последних как автономных синтаксических построений.

Изучение альтернативных общевопросительных предложений (АОП) наиболее результативно при комплексном подходе с учетом их семантики,

прагматики и с
типа признаков
Эти признаки
в общей комму
ложений, в час
вопросами и а
в сфере семан
воспринимает
ненная к ней [
ляют взаимоза
тивного смысл
формой и сем
компонентов
связей.

При семан
структура – сл
анафорически
(ou ? sinon). А
гает: P? sinon
тивная констр
отношениями.
ет аргументат
ложительной ч
аргументацию
кает аргумент
рос. В микрок
гументативное
оценки, котор
кими констру
ские примерь
поехать на дач
ких построени
которого реал
вопросительн
тацией, реали
своеобразным
вом компонент
sinon в альтерн
- вспомогатель
резентирует с
ную функцию